

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2025. Issue 4

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London , 2025.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

XALQ OG'ZAKI IJODI-BOLALAR MA'NAVY KAMOLOTINING MUSTAHKAM POYDEVORI

Z.Sidikova – FarDU o'qituvchisi (PhD)

M.Umarjonova – FarDU talabasi

Tel: +998908494809

Annotatsiya. Ushbu maqolada xalq og'zaki ijodining bolalar tarbiyasidagi o'rni va pedagogik ahamiyati yoritilgan. Ertak, maqol, matal, topishmoq, qo'shiq folklor janrlarining yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamolotiga ko'rsatadigan ta'siri tahlil qilinadi. Xalq ijodining sodda, obrazli va hayotiy mazmunga egaligi tufayli bolalarda ezgulik, mehnatsevarlik, halollik, odob-axloq, mehr-oqibat kabi fazilatlarni shakllantirishdagi o'rni asoslab berilgan. Shuningdek, pedagogik jarayonda ertaklarni sahnalashtirish, maqollar asosida suhbatlar tashkil etish, topishmoqlar orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish kabi samarali usullar ko'rsatib o'tiladi. Maqola xalq og'zaki ijodini ta'lim jarayoniga izchil tatbiq etishning ahamiyatini ochib beradi va uning bolalar ma'naviy kamolotini ta'minlashdagi beqiyos o'rnini ilmiy asosda asoslaydi.

Annotation. This article describes the role and pedagogical significance of folk art in children's education. The influence of fairy tales, proverbs, proverbs, riddles, songs and other folklore genres on the spiritual and moral maturity of the young generation is analyzed. Due to the simple, figurative and vital content of folk art, its role in the formation of children's virtues such as goodness, hard work, honesty, manners, and kindness has been substantiated. also effective methods such as dramatization of fairy tales, organizing conversations based on proverbs, development of logical thinking through riddles are shown in the pedagogical process. the article reveals the importance of consistent implementation of folk art in the educational process and scientifically substantiates its incomparable place in ensuring children's spiritual maturity.

Kalit so'zlar: maqol, topishmoq, ertak, masal, matal va qo'shiq.

Kirish: Xalq og'zaki ijodi – bu avloddan-avlodga og'zaki tarzda o'tib kelgan, xalqning dunyoqarashi, orzu-umidlari, qadriyatlari va hayotiy tajribalarini mujassamlashtirgan boy madaniy merosdir. Ertaklar, maqollar, matallar, dostonlar, qo'shiqlar va topishmoqlar yosh avlodning dunyoqarashini kengaytirishda, ularda ezgulik, odob, mehr-oqibat, mehnatsevarlik kabi fazilatlarni shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu bois xalq og'zaki ijodi bolalar tarbiyasida bebaho pedagogik manba sifatida alohida o'rin tutadi.

Xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy imkoniyatlari. Xalq og'zaki ijodi asarlarining asosiy kuchi ularning sodda, tushunarli va hayotiy mazmunga egaligida. Ayniqsa bolalar uchun yaratilgan topishmoqlar kichik yoshdagi o'quvchilarning tafakkurini rivojlantiradi, ularni mantiqiy fikrlashga

undaydi. Ertaklar orqali tarbiyaviy xulosalar chiqaradilar. Maqol va matallar esa qisqa, lo'nda, ammo juda mazmunli bo'lib, bolalarda to'g'ri xulq, halollik, sabr, mehnatsevarlik, bilimga intilish kabi sifatlarni shakllantiradi.

Masalan, "Mehnat qilib topganing qand-u asal totganing", "Odobni beodobdan o'rgan" kabi maqollar qisqa bo'lsa-da, chuqur tarbiyaviy mazmunga ega. Bunday maqollar bolalarda hayotiy vaziyatlarni to'g'ri baholash, o'z xatti-harakatlarini boshqara olish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ertaklar – bolalar ruhiyatiga eng yaqin janr. Ertaklar xalq og'zaki ijodining eng keng tarqalgan va eng ta'sirli janrlaridan biridir. Unda yaxshilik bilan yomonlikning kurashi, halollik, jasorat, do'stlik kabi tushunchalar yorqin ifodalanadi. Kichik yoshdagi bolalar ertak qahramonlari orqali axloqiy qadriyatlarga ega bo'lishni, ezgulikka intilishni o'rganadilar.

Ertak tinglash jarayoni bolalarda tasavvur, fantaziya va kreativ fikrlashni rivojlantiradi. Bundan tashqari, ertaklarning dramatik voqealari bolaning hissiy olamiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, ularni har xil hayotiy vaziyatlarni tahlil qilishga o'rgatadi.

Maqollar va matallar – hayotiy donishmandlik maktabi. Maqollar xalq tajribasini umumlashtirgan holda bolaga qisqa va aniq xulosa beradi. Ular axloqiy me'yorlar, mehnat, do'stlik, vatanparvarlik, sabr-toqat kabi fazilatlarni singdiradi. Matallar esa kinoya va obrazli ifodalar orqali bola tafakkurini o'tkirlashtiradi, o'ylashga undaydi.

Pedagoglar maqol va matallardan faoliyat jarayonida tez-tez foydalanish orqali mashg'ulotlarni qiziqarli, jonli va esda qolarli qiladi.

Topishmoqlar bolaning kuzatuvchanligini oshiradi, buyum va hodisalarni taqqoslash, tasvirlash, xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantiradi. Xalq qo'shiqlari esa ritm, ohang va she'riy tuzilishi orqali bolalarning badiiy didini rivojlantiradi.

"Alla"lar esa go'dakning ruhiy holatini tinchlantiradi, onaning mehr-muhabbatini bolaga singdiradi va emotsional barqarorlikka asos yaratadi. Pedagogik jarayonda xalq og'zaki ijodidan foydalanish usullari:

1. Ertaklarni sahnalashtirish: bolalarning ijodkorligi va nutq qobiliyatini oshiradi.
2. Maqol va matallar asosida suhbatlar: axloqiy mavzularni muhokama qilishga yordam beradi.
3. Topishmoqlar asosida o'yinlar: mantiqiy fikrlashni kuchaytiradi.
4. Qo'shiqlarni kuylash: musiqiy did va ritmik sezgirlikni rivojlantiradi.
5. Darslarda xalq afsonalari va rivoyatlarini o'qish: ma'naviy merosga hurmat uyg'otadi.

Xalq og'zaki ijodi – bolalar tarbiyasida eng qadimiy, lekin eng samarali vositalardan biridir. Unda xalqning ko'p asrlik hayotiy donishmandligi mujassam bo'lib, bolalarga milliy qadriyatlarni chuqur singdiradi, ularni ma'naviy barkamol shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi. Shu bois ta'lim

jarayonida xalq og'zaki ijodi namunalaridan muntazam va maqsadli foydalanish pedagogik samaradorlikni yanada oshiradi. Hozirgi kunda boshlang'ich sinf o'quvchilarining "o'qish savodxonligi" darsligida ham xalq og'zaki ijodining janrlaridan juda ko'p namunalar keltirilgan. Bu o'z navbatida yuqorida aytilgan fikrlarning tasdig'i sifatida ham ko'rishimiz mumkin. Chunki yosh avlodni mana shunday xalq ichida yaratilib kelgan janrlar orqali tarbiyalashimizda qaysidir ma'noda biz pedagoglarga yordam beruvchi vosita sifatida qarashimiz ham mumkin

Xulosa qilib aytganda, xalq og'zaki ijodi bolalar tarbiyasida qadimiy bo'lsa-da o'z ahamiyatini hech qachon yo'qotmaydigan, zamonaviy ta'lim talablariga to'la mos keladigan, boy ma'naviy merosimizga tayanadigan eng samarali pedagogik vositalardan biridir. Uni ta'lim jarayonida chuqur va ijodkorona qo'llash yosh avlodning ma'naviy kamolotini ta'minlashda, ularda milliy qadriyatlarni chuqur anglash va ularga hurmat bilan qarashni shakllantirishda beqiyos ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Rahmonov, N., Yo'ldoshev, Q. Xalq og'zaki ijodi. - Toshkent: O'qituvchi, 2012.
2. Abdullaeva, B. O'zbek xalq og'zaki ijodi va bolalar tarbiyasi. Toshkent: Fan, 2019.
3. Valijonov, A. Ertaklar va ularning tarbiyaviy ahamiyati. - Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
4. Mirzayev, T. O'zbek xalq og'zaki poetik ijodi. - Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016.
5. Yo'ldosheva, M. Bolalar adabiyoti va xalq ijodi. - Toshkent: Turon Iqbol, 2021.
6. G'ulomov, A., Rasulov, B. O'zbek folklorshunosligi. - Toshkent: Universitet, 2015.
7. Qosimova, D. Maktabgacha ta'limda xalq ijodidan foydalanish metodikasi. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
8. Hasanov, F. Pedagogika nazariyasi va tarbiyaviy jarayon. - Toshkent: O'qituvchi, 2013.

